

Evlilik İlişkisi Sevgi, Merhamet ve İyi Geçinme Üzerine Kurulur

Allahu Teala evliliği azim ayetlerinden (delillerinden) kılmış ve Subhanehu şöyle buyurmuştur: **“O’nun varlığının delillerinden biri de, kendileriyle ülfet edip huzura ermeniz için size kendi cinsinizden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesidir.”** [Rum 21] Dolayısıyla erkek ile eşi arasındaki ilişki çatışma yahut üstünlük taslama ilişkisi değildir; aksine hakların yerine getirilmesi, sorumlulukların üstlenilmesi, güzel arkadaşlık ve Allah Teala'ya itaatte yardımlaşma üzerine kurulu huzur (sekîne), sevgi ve merhamet ilişkisidir. Nitekim şeriat, evliliğin karı-koca arasındaki ortak bir nimet olduğunu ve bu nimetin korunmasının ise evlilik akdini zulümden, düşmanlıktan ve kötü geçimden muhafaza etmekle mümkün olacağını beyan etmiştir.

Erkeğin eşine karşı sorumluluğu: Allah, erkeğe ailesine bakma sorumluluğunu yüklemiş ve ona nafaka, barınma, giyecek, koruma ve yaşamın diğer tüm yönleriyle bağlantılı görevler vermiştir; ancak bu sorumluluk ona, zorbalık yapma, aşağılama veya zulmetme izni vermez; aksine bu, bir teklif, bakım ve muhasebe etme sorumluluğudur. Çünkü Allah’ın erkeğe verdiği derece, düşmanlığa açık bir yetki değildir; aksine daha büyük bir sorumluluk ve daha ağır bir yükümlülüktür; bu nedenle Allah, erkeğin aileye karşı üstlendiği görevi, nafaka, bakım ve iyi geçinme ile birleştirmiştir.

Bu gözetimin gereği olarak kocanın iyi arkadaşlığa özen göstermesi, eşine iyilikle muamelede bulunması, eşindeki hoşlanmadığı şeylere karşı sabırlı olması ve her anlaşmazlığı husumet, (yatağı) terk etme-küsme veya boşanma sebebi hâline getirmemesi gerekir. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **“Onlarla (eşerinizle) iyi geçinin. Onlardan hoşlanmazsanız da sabredin. Olabilir ki bir şey hoşunuza gitmez de, bakarsınız Allah onda sizin için pek çok hayırlar takdir etmiştir.”** [Nisa 19] Nitekim bir erkek belki de eşinin bir huyundan yahut bir alışkanlığından hoşlanmayabilir; fakat onda sevip razı olacağı başka güzel hasletler bulabilir; bu yüzden tek bir kusur, erkeği eşinden tamamen nefret etmeye veya ona kötü muamelede bulunmaya sevk etmemelidir.

Zulüm, nafaka zulmünden daha geniştir: (Kadın) eşe yapılan zulüm, her ne kadar ihlal edilmesi caiz olmayan vacip haklar olsalar da nafakayı engellemek veya yiyecek, giyecek ve barınma konusunda kusur göstermekle sınırlı değildir. Zira zulüm, kasıtlı ihmal, soğuk davranma, aşağılama, hor görme ve eşe (kadın) değersiz olduğunu ya da istenmeyen bir yük olduğunu hissettirme gibi aynı şekilde duygular ve hislerde de olabilir.

Erkek nafakayı sağlıyor olabilir; ancak güzel sözden mahrum bırakarak, onu sürekli inciterek, dışlanmış hissettirerek veya kadının kendisine olan ihtiyacını onun üzerinde baskı kurmak için bir araç olarak kullanarak da eşine zulmedebilir. İyi geçim, sadece maddi yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle gerçekleşmez; bilakis bunların yerine getirilme biçimini, yumuşak sözlü olmayı, gönlü hoş tutmayı, sevinç vermeyi ve duyguları gözetmeyi de kapsamaktadır. Şeriat, iyiliğin

(marufun), görevi güzel bir şekilde yerine getirmek olduğuna, onu hakaret, başa kakma ve eziyet içeren bir şekilde yapmanın ise iyilik olmadığına karar vermiştir.

Ayrıca kocanın, geçici bir anlaşmazlık ya da karakter farklılığı nedeniyle karısını duygusal olarak kasten terk etmesi, uzun süreli sessizlikle cezalandırması ya da ondan şefkati, yakınlığı ve sevgiyi esirgemesi de bir zulümdür. Bir Müslümanın Müslüman kardeşini üç günden fazla terk etmesi (küsmesi) caiz değilse, o halde bir Müslümanın, nüşûz (kocaya karşı itaatsizlik) hususları altına girmeyen mizaç meseleleri nedeniyle eşini terk etmesine ne demeli! Nitekim şeriatın tanımladığı şekliyle evlilik; bedenlerin kaynaşması, duyguların harmanlanması, düşüncelerin paylaşılması ve ruhların birbiriyle ünsiyet (dostluk ve huzur) bulmasıdır; bu nedenle evlilik hayatının duygusal yönüne zarar vermek, Allah'ın evliliğin maksatlarından biri olarak belirlediği sekineti-huzuru bozabilir.

Küçük meseleleri önemsememek: Eşler; her küçük alışkanlığı yahut her fikir ayrılığını cezalandırılmayı gerektiren bir savaşa dönüştürürse evlilik hayatı düzgün gitmez. Çünkü insanlar karakterleri, eğilimleri, ifade biçimleri ve ev işlerine ve hayata bakış açıları bakımından birbirlerinden farklıdırlar. Durum, şerî hükme aykırı bir davranış ya da sabit bir hakka saldırı içermediği sürece, karakter farklılıkları zulüm, aşağılama ya da kötü muameleyi haklı çıkarmaz.

Nitekim İslam, bir müminin hoşuna gitmeyen tek bir huy yüzünden eşine kin/nefret beslememesini; aksine onun bütün özelliklerini bir bütün olarak değerlendirip iyilikleri hatırına kötülüklerini bağışlamasını ve sevdiği yönleri için hoşlanmadığı kusurlarını görmezden gelmesini öğütlemiştir. Bu, evlilikteki merhametin en büyük kapılarından biridir; zira kusursuz bir insan olmadığı gibi hiçbir ilişki, sabır ve tahammül gerektiren bir durumdan yoksun değildir.

Eşler, küçük meseleleri önemsememeli ve şeytanın sıradan bir anlaşmazlığı sürekli bir husumete dönüştürmesine izin vermemelidirler. Çünkü çatışmaların birçok nedeni, alışkanlıklardaki, ev işlerinin düzenlenmesindeki, konuşma tarzındaki, dışarı çıkma ve ziyaret etme sıklığındaki ya da bazı şeyleri diğerlerine tercih etmedeki farklılıklardan ibarettir. Bunların hepsi, tehdit, ceza ve zarar vermeye değil, sakin bir diyalog, nazik bir talep ve karşılıklı tavizle tedavi edilmelidir.

Nüşûz (itaatsizlik); kocanın her arzusuna karşı gelmek olmadığı gibi, görüşlerde, mizaçta veya toplumsal alışkanlıklarda yaşanan her farklılık da değildir. Aslında nüşûz, şerî hükümlere ve sabit evlilik haklarına muhalefet etmekle ilgilidir; dolayısıyla kocanın kişisel örflerini, ailesinin geleneklerini veya kendi zevkini karısı için bağlayıcı kurallar haline getirip, karısını bunlara muhalefet ettiği için cezalandırması caiz değildir.

Tedavi edilen nüşûz, (kadın) eşin sadece farklı bir mizaca sahip olması, erkeğin evinde alışık olduğu şeylere uymaması veya onun her kişisel arzusuna icabet etmemesi değildir. Zira gelenekleri, görenekleri ve zevkleri şerî hükümlere dönüştürmek ve bunları eşe boyun eğdirme ve aşağılama aracı olarak kullanmak, caiz olmayan bir zulümdür.

Sırf ihtilaf olduğu için ceza verilmez: Evlilik ilişkisinde asıl olan sevgi, şefkat ve iyi geçinmek olup ceza değildir. Bu nedenle bir erkeğin karısını, kendisiyle tartıştığı, kendi görüşüne muhalefet ettiği, kendi alışkanlıklarına uymadığı, şer'an

vacip olmayan bir konuda ihmalkâr davrandığı ya da karakterinin kendi karakterinden farklı olduğu için cezalandırması caiz değildir.

Şeriat, öğüt verme, terk etme (küsme veya yatağı terk etme) ve nüşûzun tedavisiyle bağlantılı hususların ancak geçerli bir şerî sebebin bulunması hâlinde söz konusu olacağını; kişisel öfke, duygusal incinme veya üstünlük taslama hissi nedeniyle olmayacağını açıklamıştır. Hatta bir nüşûz olsa bile gaye, düzeltmek ve hak olana geri dönmek olmalıdır; yoksa intikam almak, öç almak ya da eziyet etmek olmamalıdır. Ayrıca anlaşmazlıkların tedavisinin, Allah'ı anmak, diyalog ve uzlaşma ile başlaması gerekir; dolayısıyla koca, ihtiyaç olmadıkça başka bir aşamaya geçmemeli, şeriatın sınırlarına riayet etmeli ve zulümden uzak durmalıdır.

Eşin, her konuda karısını susturmak, onun duygularını ifade etmesini engellemek ya da dünyevi meselelerde kendi görüşünü dayatmak için gözetme (kavvame) hakkını kullanması hatadır. Çünkü kavvame, bakım ve sorumluluktur; (kadın) eşin şahsiyetini ortadan kaldırmak ya da onun akıl ve duygularına el koymak değildir. Zira (kadın) eş, yuvanın inşasında bir ortak olup, onur, saygı ve güzel dinlenilme hakkına sahiptir.

Sabır ve ıslah: İslam, eşlerden birinin diğerinden hoşlanmadığı şeylere karşı sabırlı olmayı teşvik etmiştir; zira sabır, ailenin bir arada kalmasının ve aile içindeki hayrın devam etmesinin bir nedeni olabilir. Sabır, mazlumun kesinleşmiş zulüm karşısında susması veya düşmanlığa razı olması anlamına gelmemektedir; bilakis insanın her eksikliği veya hoş olmayan her şeyi yıkım için bir sebep hâline getirmemesi ve ıslah mümkün olduğu sürece ıslah etmeye çalışması anlamına gelmektedir.

Anlaşmazlık şiddetlendiğinde, eşlerin boşanmanın son çıkış yolu olduğunu, günlük bir tehdit aracı olmadığını hatırlamaları gerekir. Bu aşamaya gelmeden önce nasihat, diyalog, uzlaşma, hikmet sahibi kimselerden yardım alma ve soğukluk ile nüşûzun nedenlerini anlamaya çalışma yoluyla çözüm aranmalıdır. Allah, eşler arasındaki uzlaşmayı, yıkımdan önce gelen bir yol kılmıştır; çünkü evlilikten maksat huzur, ailenin korunması ve çocukların bakımındır.

Son olarak erkek ile eşi arasındaki ilişki, sevgi ve merhamete dayalı bir anlaşmadır; bu anlaşma, her birinin diğerinin haklarını iyilikle yerine getirmesine yol açması gerekir. Erkek, karısına karşı sorumludur; bu sorumluluk, nafaka, koruma ve bakımın yanı sıra şefkat, saygı ve onun duygularını gözetmeyi de gerektirir; bu nedenle karısına mal, beden, haysiyet veya duygular açısından zulmetmesi caiz değildir.

Kocanın, sırf karakterlerin, alışkanlıkların, geleneklerin veya görüşlerin farklı olması nedeniyle eşini cezalandırması caiz değildir; aksine tedavi ancak şerî bir hükme veya sabit bir hakka aykırılık teşkil eden gerçek bir nüşûz olduğunda, ıslahı sağlayıp zulmü önleyecek ölçüde olmalıdır. Küçük meselelere gelince; bunları affetmek, görmezden gelmek, karakter farklılıklarını kabul etmek ve iyilikte yarışmak; evet bunlar, sevgi ve merhametin devam etmesinin ve yuvanın parçalanma ve yıkılma nedenlerinden güvende olmasının sebeplerindendir.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Bilal Muhacir – Pakistan